

Мар'яна ДЗЮБА

ЖИТТЯ ТА ТВОРЧІСТЬ ВІРИ ТАРАСЕНКО

У статті розглядаються питання становлення та творчості самбірської художниці за покликанням та вчителя за фахом Віри Тарасенко. Вона є оригінальною особистістю в пошуках індивідуального підходу в розвитку малярства, яка свій талант розкриває у різних жанрах, а найкраще у пейзажах. Висвітлено її виставкову діяльність та громадське кредо.

Ключові слова: художниця, діяльність, творчість, жанри, тема.

© М. ДЗЮБА, 2011

Палітра Віри Тарасенко є багатою і неосяжною. Вона має ампла живописця й емоційного графіка. Творчість художниці відома не тільки на Самбірщині, але й далеко за її межами. Вона надзвичайно вимоглива до того, що саме творить, що виходить з-під її пензля, як твори сприймає глядач. А головне: творенню кожної композиції передує велика праця. Картини Віри Миколаївни неодноразово експонувалися на обласних, всеукраїнських персональних виставках, групові — у рідному Самборі, Львові, Ужгороді, Парижі. Понад 30 років є незмінним керівником Студії образотворчого мистецтва, яка була заснована її вчителем-художником Миколою Васильовичем Прокопенком у 40-х роках ХХ ст.

До її творчості неодноразово зверталися Л. Рондяк, С. Петруш, М. Сенейко, О. Сторож, статті яких вимагають систематизації та створення на цій основі характеристик творчості мисткині. Як правило, журналісти з мистецьких імпрез відтворюють думки інших, але не цього разу. Своєю скромністю, простотою, непересічним талантом з початку творчого життя художниці стала улюбленицею преси. Про її роботу у студії пише у вступному слові до альбому «Зразковий художній колектив» М. Садловські. В журналі «Арт-клас» поміщена стаття, в якій описується про її життя та творчість. Г. Машура у краєзнавчому нарисі «Самбір і Самбірщина» згадує у декількох реченнях про домашню картинну галерею Віри Тарасенко, описує її колекцію. З їхньою допомогою можна з'ясувати особливості мистецької діяльності Віри Тарасенко в умовах провінційного містечка.

Актуальним є розкриття естетичної та тематичної проблематики творчості художниці, усієї різноманітності творчих ампла, в яких виявила себе мисткиня.

Метою запропонованої статті є висвітлення життя та творчості В. Тарасенко.

Віри Миколаївна Тарасенко народилася 1954 р. в Самборі у мистецькій сім'ї. Як розповідає художниця, що понад 50 років тому вона вперше взяла пензель в руки, її вразило казкове засніжене дерево, яке намалювала мама. Таке саме було за вікном їхнього будинку. «Я теж так хочу малювати», — сказала. Помітивши зачарований погляд доньки, мама вирішила відвести її в самбірську Студію образотворчого мистецтва, яка була заснована у 1946 р. художником М. Прокопенком.

Цей світ мистецтва настільки захопив маленьку дівчинку, що покинути його вона не змогла вже ні-

коли. Потрапивши у художню студію, наставник ненав'язливо розповідав вихованцям про прекрасне мистецтво живопису, власним прикладом надихав служити йому, вважаючи, що усі ми прийшли на світ, щоб змінити його на краще. Та засоби для цього обираємо різні: натхненне слово, гармонію звуків або яскраву палітру кольорів чи виразну лінію графічного зображення.

Тому, коли прийшов час обирати майбутню професію — сумнівів бути не могло. Віра Тарасенко вступила до Ужгородського художнього училища, яке славилося своєю надзвичайно сильною художньою школою. Та спеціальності кераміста їй було замало, тому вона закінчила ще Львівський поліграфічний інститут ім. Івана Федорова.

Прекрасно, коли творець-художник знаходить визнання, у нього з'являються учні-послідовники [5, с. 3], що неодмінно стосується мисткині.

Ставши професійним художником, Віра Миколаївна з 1976 р. є керівником тієї ж студії. Зараз сюди своїх дітей приводять батьки, які самі вчилися у Віри Тарасенко. Вона не тільки вчить дітей малювати, а також веде підготовку до наступних конкурсів та фестивалів в різних країнах — Македонії, Чехії, Лінії, Болгарії, Румунії, Польщі, Росії й Франції. У 2006 р. Студія була нагороджена почесним званням «зразковий художній колектив». Постійно отримують дипломи міських, обласних, всеукраїнських та міжнародних конкурсів. Крім того, вона організовує щорічний конкурс малюнка на асфальті. Цей конкурс проходить на головній площі міста поблизу ратуші з 1970 р. Самбір — єдине місто в Україні, в якому збереглась така традиція.

Незважаючи на постійну працю зі студійцями, вона реалізує себе як талановита художниця. Багато людей витрачають свою енергію на тисячі дрібниць, а вона витрачає її на створення картин [3, с. 1].

Віра Тарасенко експонується з 1984 р. Її виставки — прагнення показати людям, що художник — це не лише картина, але й акварель і кераміка, олівець і кулькова ручка. Їй хочеться, щоб глядачі хоч трошки розбиралися в живописі, і радіє, коли вони милуються мазком, настроєм картини, дивуються, що багато разів бачили ці сюжети чи явища в природі і житті, але не надавали цьому особливого значення. Як зазначив львівський художник Євген Безніско (учень Миколи Прокопенка і найкращий

друг художниці), що не досить бути талановитим, треба вміти дарувати тепло у роботах, а вона це вміє робити [8, с. 3].

Коли у Франції (1989 р.) побачили її картини, сказали в унісон: «Та ви ж маєте у Самборі перлину!» [9, с. 2]. Про заслужений авторитет Віри Миколаївни свідчили телеграми з-за кордону, де її знають, мають картини у приватних колекціях. Так, були ґратуляції з Німеччини, Франції, Італії.

У 2000 р. Віра Тарасенко відкрила для відвідування Домашню картинну галерею. Там експонується 170 картин (її власних творів) живопису і 40 картин її вчителя Миколи Прокопенка. Крім того, у записниках зберігаються понад 300 акварелей і графічних робіт, близько 200 етюдів. У галереї крім живопису експонується 60 керамічних, в основному мініатюрних робіт, виготовлених Вірою Миколаївною, а також колекції ключів до висячих і внутрішніх дверних замків, замків шкатулок, колекції самоварів, прасок [2, с. 152].

Її багатогранну працю митця і незмінного, протягом 35 років, керівника студії образотворчого мистецтва БДЮТ — зразкового художнього колективу, було оцінено та прийнято у 2008 р. до Національної Спілки художників України.

Своєрідним висновком прожитого і нагадуванням про зроблене була виставка, яка відбулася в березні 2011 р. у старовинному прикарпатському місті Самбір. Це була подія урочиста і шляхетна, радісна і очікувана. В історико-етнографічному музеї «Бойківщина» (єдиний музей у місті) відкрилась надзвичайна Ювілейна експозиція, присвячена трьома датами — 100-річчю від дня народження художника і педагога Миколи Васильовича Прокопенка (1911—1996), 65-річчю Студії та 40-річчю педагогічної діяльності послідовниці і учениці Миколи Васильовича Віри Тарасенко.

На потрійний ювілей приїхали відомі львівські мистці: Орест Скоп, Лев Скоп — відомий реставратор, Дмитро Гунц, галерист, інстальатор Анна Сидоренко, художник-фотограф Олексій Іутін, композитор і музикант Лев Приходько, голова Львівської обласної організації НСХУ Олег Микита.

На цій виставці Віра Миколаївна експонувала не лише свої роботи, але й твори свого вчителя, своїх учнів та колег-художників — твори яких просякнуті любов'ю до природи і людей [10, с. 4].

Її творча душа зачарована життям, має природне прагнення не загубитися серед співбратів з мистецтва і залишається вірною собі, зберегти своє бачення світу, прожити життя в мистецтві — це найбільше її щастя [6, с. 5].

Вона малює. Відпочине кілька днів після виставки, набереться сил — і знову за роботу. Із спостережень з'являються нові замальовки і етюди, аби не втратити щойно побачене, що вразило. Має намір зробити серію портретів своїх наймолодших учнів.

У її творчості домінують світлі мотиви. Але є триптих, що змушує замислитися: людина-птаха з важкими крилами, що не дають піднятися; старець, умудрений досвідом, але до нього, видно, далеко не кожен прагне прислухатися; група людей в пошуках світлішого шляху.

Здається, художниця знайшла себе у жанрах. Якщо це портрет, то не лише зовнішня схожість, але й властивості характеру («Сашко», «Старенька»). Кожен із них несе в собі частинки життя людини, яку вона зображувала. На портреті очі розказують свою історію. В одних очах ми бачимо незрозумілий смуток, а в інших іскорки радості і гарний настрій. Ще одні звертають на себе увагу своєю загадковістю і відчутною таємницею. А деякі ховають свої погляди, забороняючи нам втручатися. Так вони і залишаються не розгаданими таємницями.

Як людина глибоко віруюча, віддала данину сакральному мистецтву («Каплиця», «Церква с. Кульчиці» з похиленими від часу хрестами). До десятка церков залишилося навечно на полотнах і картонах художниці.

Надто любить натюрморти. Низка грибів, цибулина, дерев'яна ложка, старовинна кавомолка, глечик («Вишитий рушник»). А квіти — це окрема сторінка її творчості: чорнобривці, незабудки, польові квіти, композиції з висушених квітів. Картини з квітами веселять душу, ніби відчуваєш запах ніжних або яскравих рослин. Та чи можуть бути квіти «мертві»? Вони ж горять палітрою сонячних барв, а сухі букети віддають тепло кожному, хто тільки на них гляне. «Не викидайте сухих квітів», — промовляють до нас натюрморти художниці, бо коли закінчується наше земне життя, то починається нове, довше, безкінечне життя спогадів. Жовтогарячі квіти, які контрастують на холодному фоні, неначе живе дихання. Саме зображення є фактур-

ним і манить нас торкнутися його, відчути рельєф пелюсток квітів, які рвуться назовні до людей і, здається, ми відчуваємо їхній аромат [4, с. 2].

Кожен твір несе емоції, що переповнюють її душу. Всі ці картини такі різні, разом вони створюють незабутній колорит прочитаних, перегорнутих сторінок книги — творчості однієї людини, — художниці Віри Тарасенко. У творчому доробку є натюрморти, портрети, та найбільшої уваги заслуговують її пейзажі, у яких гори, поля, дерева, квіти, архітектура розказують свою дивовижну історію [1, с. 99].

Пейзаж — це важливий для художниці жанр. Енергія фарб, мазків. Стан природи збуджував і збуджує її. Ніщо так не виховує людський дух, як природа. Куточки її на Самбірщині та Прикарпатті сотні разів бачили художницю за мольбертом.

Така любов до пейзажів була втілена ще у самбірській школі образотворчого мистецтва, завдяки наставникові Миколі Прокопенку, який часто організовував пленерні поїздки у Карпати. Перебуваючи серед природи, гірських річок, густих лісів та буяння запашних трав, все це не могло не втілитися у творчість художниці. Вона зрозуміла, що природа — це не просто сухе відображення дійсності, а наповнена змістом різного життя («В Розлуччі», «Сірий день»).

Її пейзажі виконані у цікавій манері лесування та фактурними мазками техніки імпастро, де реалістичні елементи поєднуються із широкими імпресіоністичними плямами, плавно переходячи у витончені лінії. М'яке колірне співвідношення переходить у яскраві, сміливі мазки.

Віра Тарасенко виходить на пошуки для свого нового творіння після обіду, бо кожна художньо освічена людина знає, що найкращі кольори природи отримує в подарунок від дня або свіжого ранку, або коли сонце покидає свій небесний п'єдестал, тобто рухається до свого заходу. Вона простує вулицями, парками. Тут перед нею постають знані з дитинства вулички Самбора, виходячи у безкраї поля з невинним цвітом трав, з їхніми переливами, що примушують задуматися, шукаючи чогось нового й небуденного, чого раніше не було. Перед нею постають сільські пейзажі на окраїні гір з маленькими хатинками, що розташувалася у підніжжі, де буянять густі ліси. Вони переливаються від темнодо яснозеленого. Сінокоси та поля з плавними лі-

нійними переходами опускаються додолу. Саме вони привертають на себе увагу своєю різнобарвністю та динамікою ліній.

Відомо, що Віра Миколаївна захоплюється класичною музикою, ще з навчання у Миколи Прокопенка, і це для неї є закономірним явищем, вона допомагає уважніше прислухатися до звуків природи (до шуму вітру та хлюпотіння води, тріскоту гілок і шепоту трав), краще її відчувати. У цьому, очевидно, відповідь на запитання, чому серед її мотивів часом такі несподівані моменти природи. Тому, що вона не тільки вміє бачити природу, а вміє її почути.

Особливо цікавими є її «спостереження» на полотні за пейзажами Карпат. Художниця часто вибирає несподівані ракурси, зіставлення таких мотивів, які пересічна людина не зауважила б, які змушують глядача вже давно відомі речі побачити очима художника, спонукають до роздумів.

Інколи художниця зображує, немов завису, високі дерева, що простягаються на всю висоту полотна. Ця темнозелена вуаль закриває перед глядачем деяку частину зображуваного пейзажу.

Чи не загадковими стають міста у вечірній період доби, немов місто охоплює щось містичне. Таке відчуття виникає від пейзажів Віри Тарасенко, присвячених старій архітектурі міста. Наприклад, це може бути зал камерної та органної музики в поєднанні із модерними будівлями, яких оповила ніч.

Її творчий доробок — вміння особливо відчувати естетику композиції зображувальної площини. Це одна з тих рис характеру мистця, яка не дозволяє їй легковажного ставлення до створюваного на полотні, вдавання до випадковостей.

Художниця — як одна велика книга, а її картини, особливі й не схожі одна на одну. Вони ніби незакінчене оповідання, де в кульмінаційну мить стоять три крапки, бо продовження залежить від читача, від його уяви, від того, в які незвідані місця вона несе його на своїх крилах. І хоча всі вони такі різні, разом створюють незабутній колорит прочитаних, перегорнутих сторінок книги — творчості однієї людини, — художниці Віри Тарасенко. Мабуть — ознака таланту. Своєю працею, талантом художниця ствердила, що творче життя у Самборі не затухає, що це древнє місто завжди славилось яскравими особистостями [7, с. 5].

Працьовитість і скромність притаманні цій художниці. Наша культура виживає за рахунок таких талантів, які володіють інтелігентністю, витонченістю душі, глибиною думок, спокійними, десь далеко в творчому задумі очі і негасиме горіння й далі віддавати себе мистецтву. Маємо надію, що усі життєві перипетії будуть тільки позитивно відображатися в подальшій творчості та сприятимуть завжди натхненню, можливості реалізовувати всі мистецькі задуми та плани.

Отже мистецька діяльність Віри Тарасенко є характерним для неї сприйняттям навколишнього середовища, через призму кольорів та ліній, наповнених поезією. Народившись у творчій сім'ї, а згодом і виховуючись в непересічного мистця, все це вплинуло на подальше формування її як творчої особистості із тонким відчуттям природи, архітектури, побутових речей та людей, що знаходили своє втілення у численних полотнах мисткині. Художниця Віра Тарасенко знайшла себе у різних жанрах, однак її тонка жіноча натура якнайкраще втілена у пейзажах. Навколишня дійсність наповнилася ліричним звучанням, радісним чи сумним настроєм.

Небагато можна назвати художників, які так самовіддано працюють. — Це її спосіб життя. Вона пропонує нам своє бачення світу.

Навчаючись у художника реалістичної школи М. Прокопенка, це мало вплив і на її творчість. Проте строгого реаліста з неї не вийшло. Тому в її роботах можна побачити цікаве поєднання техніки лессування з імпастро, дрібних плям із широкими, витонченими лініями із дещо незграбними. Все й надає її полотнам, аркушам цікавої мови.

Та вона проявила себе не лише як талановита мисткиня, але й як прекрасний педагог, виховавши два покоління молодих художників. Тут варто згадати про її неодноразові виставки, організовані не лише для себе, але й і для її вихованців, які відбувалися в Україні та за кордоном. Отримала бажане визнання, до якого Віра Миколаївна пройшла нелегкий творчий шлях.

Мистецька діяльність Віри Тарасенко може стати предметом зацікавлень широкого кола мистецтвознавців для поглибленого вивчення особливостей творчості художниці та зіставлення з доробком мистців, схожих у виконанні, з'ясування переваг творчої праці в умовах провінції.

1. Гак Л. Віра Тарасенко / Л. Гак // Арт-клас. — Львів : ЛГППО, 2007. — № 2. — С. 96.
2. Машура Г. Самбір і Самбірщина / Г. Машура. — Дрогобич : Коло, 2005. — 288 с.
3. Петруш С. Віра Тарасенко стала членом національної спілки художників України / С. Петруш // Голос Самбірщини. — 2008. — № 31/1356. — С. 1.
4. Петруш С. Прагнення одвічне висоти / С. Петруш // Голос Самбірщини. — 2004. — № 17/932. — С. 2.
5. Рондяк Л. А завтра будуть нові ідеї, нові картини... / Л. Рондяк // Голос Самбірщини. — 2005. — № 95/1118. — С. 3.
6. Садловські М. Зразковий художній колектив / М. Садловські. — Германия : Silvertree, 2006. — 45 с.
7. Сенейко М. Самбір збагатився двома членами Національної спілки художників України / М. Сенейко // Новини Самбора. — 2008. — № 33—34/849—850. — С. 5.
8. Сторож О. Незамінних немає. Але є неповторні / О. Сторож // Новини Самбора. — 2008. — № 17/833. — С. 3.
9. Сторож О. У дітях ми себе лишаємо, себе продовжуємо в житті / О. Сторож // Новини Самбора. — 2004. — № 16/428. — С. 2.
10. Швець І. Світ і послідовники Миколи Прокопенка / І. Швець // Високий замок (Самбірщина). — 2011. — № 54/4434. — С. 4.

Mariana Dziuba

ON VIRA TARASENKO' LIFE AND CREATIVE WORK

The present article has brought studies in formation and works of Vira Tarasenko, Sambir pedagogue and self-taught artist by vocation. She's quite original personality in her search for individual approach to problems of contemporary art who has given proves of her gift in different genres, especially in landscapes. Light has been thrown upon her exhibitivite activities as well as her social credo.

Keywords: artist, work, creativity, genre, theme.

Мар'яна Дзюба

ЖИЗНЬ И ТВОРЧЕСТВО ВЕРЫ ТАРАСЕНКО

В предлагаемой статье рассматриваются вопросы становления и творчества самборской художницы по призванию и учителя по специальности Веры Тарасенко. Она является оригинальной личностью в ее поисках индивидуального подхода к решению проблем современного искусства, которая свой талант раскрывает в различных жанрах, прежде всего в пейзажах. Освещается ее выставочная деятельность и общественное кредо.

Ключевые слова: художница, деятельность, творчество, жанры, тема.